
***Б и т к ү р к е – к ү з,
Т е л к ү р к е – с ү з.***

(Татар халык мәкале)

КҮГӨРЧЕННӨР
КЕБЕК

Алтын куллы

Колак салу

Фразеологик әйтелмелер

Лексикологиянең 5 төп

тармагы бар:

- ▣ **семасиология**, ул сүзләрнең мәгънәсен өйрәнә;
- ▣ **фразеология**, ул тотрыклы сүзтезмәләрне өйрәнә;
- ▣ **лексикография**, ул сүзлекләрне өйрәнә;
- ▣ **ономастика**, ул ялгызлык исемнәрен өйрәнә;
- ▣ **этимология**, ул сүзләрнең тарихын, килеп чыгышын өйрәнә

КАГЫЙДЭ:

Ике яки берничэ сүздэн төзелгэн, бер күчерелмэ мэгънэне аңлата торган сүзтезмэ **фразеологизм**, яки **фразеологик әйтелмэ** дип атала.

Фразеологизмнар сөйләмдә бер мэгънә аңлаталар, бер жөмлә кисәге булалар, аерым кисәкләргә таркалмыйлар.

ФРАЗЕОЛОГИЗМНАРНЫ БЕР СҮЗ БЕЛЭН АЛЫШТЫРЫП БУЛА.

**< Күзгә-күз
сөйләшү
(иккәү)**

**Акка кара белән
(яхшылап кара) >**

**< Эт белән
мәче кебек
(ачуланышу)**

**Тик утыру
(эшләмәү) >**

Ирекле сүзтезмә Фразеологизм

борчак сибү >>>

<<< жим сибү

авызга су кабу >>>

<<< алма кабу

<<< ризык йоту

ут йоту >>>

<<< чикләвек вату

баш вату >>>

Рус һәм татар фразеологизмнарының

ОХШАШЛЫГЫ

Браться за ум

Трай тибү

Пальчики оближешь

Ике тамчы су кебек

Кот наплакал

Алып кадәр

Полтора Ивана

Борынын

салындырган

Как две капли воды

Телеңне йотарлык

Повесил нос

Энә очы кадәр генә

Бить баклуши

Акылга утыру

Ситуатив бирем:

“Тырыш укучы”, “Ялкау укучы”

А) КОШ ТОТКАНДАЙ, КҮЗ АЧЫП ЙОМГАНЧЫ,
СУ КЕБЕК ЭЧӘ,
ТҮБӘСЕ КҮККӘ ТИДЕ, ЖҢҢ СЫЗГАНЫП,
ЯЛТ ИТТЕРДЕ.

Б) СУЛ АЯКТАН, ТЕЛӘР-ТЕЛӘМӘС КЕНӘ,
ЙОКЛАП УТЫРДЫ, САЙ ЙӨЗӘ, БОРЫНЫН
САЛЫНДЫРЫП, БАРМАККА БАРМАК
СУКМАДЫ.

Мэсэлэн:

Иртэ белэн

Мэктэпкэ ул барды.

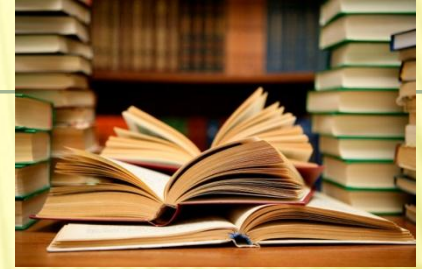
Дэреслэрдэ

Мэктэптэн кайтты.

Өйгэ кайткач ул

ӘДӘБИ ӘСӘРЛӘРДӘ ФРАЗЕОЛОГИЗМНАР .

Мисаллар:

- 1) Якын аланга җитү белән, таң калабыз.
- 2) Төлке язын урман тавыклары тирәсендә була, шуңа аның авыз сулары килә.
- 3) Әле урманда агачларны шартлатып, төнге суыклар мылтык ата.
- 4) Жәен куяннар ак йоннарын сорыга алыштыра башлыйлар, аннары, шушы сәер төсләре белән куркытып, табан ялтыраталар.

Бер көнем

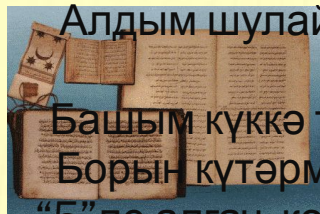
Бармакка бармак сукмадым,
Ахры сул аяктан тордым.
Урын-жирне дә жыймыйча,
Мәктәбемә китеп бардым.

Борыным салынган иде,
Очрады, ярый, жан дустым.
Күңел күтәрелде берәз,
“Исәнме!”, дип, кулын кыстым.

Без икәүдән- икәү генә –
Яттан шигыр сөйләп бардык.
Көне буе баш күтәрми,
Жиң сызганып белем алдык.

Судан коры чыктым бүген:
Сорадылар – жавап бирдем.
Сүзгә кесәгә кермичә,
Матур итеп сөйли белдем.

Тел очында торган жавап,
“Эһ” дигәнче, башка килде.
Сүзне сүзгә ялгый белдем
Алдым шулай яхшы билге.

Башым күккә тия язды,
Борын күтәрмәдем ләкин.
“5” ле алгач, кәеф яхшы,
Ал да гөлгә әйләнде көн.

Очып кына кайттым өйгә,
Әниемнен мин уң кулы.
Бүтен савыт-сабаларны
Ялт иттерде үскән улы!

Шайтан аяк сындырырлык
Иде йокы бүлмәсендә.
Трай тибеп эш чыкмас, дип,
Һәммәсен дә

